

Karis socken.

Undersökning av ett fyrekantigt kummel
i Visalandshegen på Lövra hemmens mark,
Manngårds by.
H. M. 7094.

I skogarna norr om Mjölbolstad by i Karis har lantmätaren V. Svættichin (Karis) under sina topografiska arbeten upptäckt ett antal kummel och fyrekantiga stensättning; som hittills har åtminstone till en del ha varit okända för arkeologerna. Herr S. har ritat in dem i sina kartor och lovat ge åt museet en kopia av dessa. Under ett besök på museet vintern 1916 uttalade hr S. sina förhållanden för att ett fyrekantigt stenkummel, som låge nära Mjölbolstad by men på Manngårdsbys mark, kunde bli förstört, emedan det vid det nu pågående storstiftet hade varit fråga om att flytta ett hemman till detta ställe. Under sådana förhållanden syntes en undersökning av denna forn lämning vara påkallad, och på mitt förslag upprättades denna förvattning av Arkeologiska Kommissionen på mitt reseprogram för sommaren 1916. Undersökningen verkställdes av mig den 8. juni 1916. Även denna gång biträddes jag av hr Svættichin.

Fornlämningen ligger ca 1/2 km O N O om Klemets hemman - det västligaste gården i Mjölbolstad - och cirka 1,5 km SSO från Lammens hemman i Manngård på Lövra hemmens mark på en låg skogbevuxen höjd, den s. k. Visalandshegen, på krönet av en bergsavsats. Höjden begränsas av två

läglänta delar, vilka vid tiden för kumlets uppförande utan tvivel ha stått under vatten. På den nordöstra sluttningen ligger ett stenkast från kumlet ett torp. Kumlet är näsket, d. v. s. icke betäckt med jord, och fyrkantigt, nästan kvadratisk. Sidosnas längd är cirka 6 m. Kumlet har sannolikt förut åtminstone på den södra, västra och norra sidan varit kantat av ^{en} rak rad av större stenar. På den västra sidan finnes dessa stenar ännu kvar, på den södra och den norra var raden icke längre fullständig. Den östra kanten utgjordes av en vall av uppstaplade stenar, som höjde sig obetydligt över röseto eller kumlets inre del. Denna inre del var icke kullrig utan ungefär jämnhöjd och så plan som en sidens stenbo kan vara. Mellan stenarna växte mager moss, ormbunkar och lingonris.

Vid undersökningen konstaterades att kumlet var sammansatt av 1-3 varv stenar, av vilka de största voro huvudstenar och något större. Berggrunden sänkte sig med ett par låga avsatser något litet från väster mot öster och i överensstämmelse därmed funnos på gravens västra sida endast 1-2 varv stenar, medan varvens antal på den något lägre östra delen var 2 eller 3. Över större delen av kumlet låg på berggrunden ett lager svart myllor av växlande mäktighet. Längsmed den östra sidan var berggrunden täckt av ett sandlager. — Fornsaker hittades icke i kumlet och efter brända ben letade vi ävenledes fingäves, ända tills vi kommo till gravens östra sida. Här hittades dels närmast invid, dels under själva stenvallen eller kanten något litet brända ben. De fram-

grävdes ur sandjorden mellan och under stenarna på
25-40 cm djup.

Kumlets ålder kan under sådana förhållanden
icke fastställas. Dess fyrkantiga form och raka av
större stenar bildade kanter tillåta dock att jäm-
föra det med de jordblandade rösen med fyrkantig
stensättning, som förekomma i västra Nyland och
Egentliga Finland och där kunna hänföras till den
äldre järnåldern.

Efter undersökningen återställdes forn lämningen,
så vitt det var möjligt, i ^{ett} ~~dess~~ förra skick.

Alfred Hackman

Sen. 26/8 1914
A.H.
Karis, den 23. Aug. 1914.

H. Hrn Doktor A. Hackman.

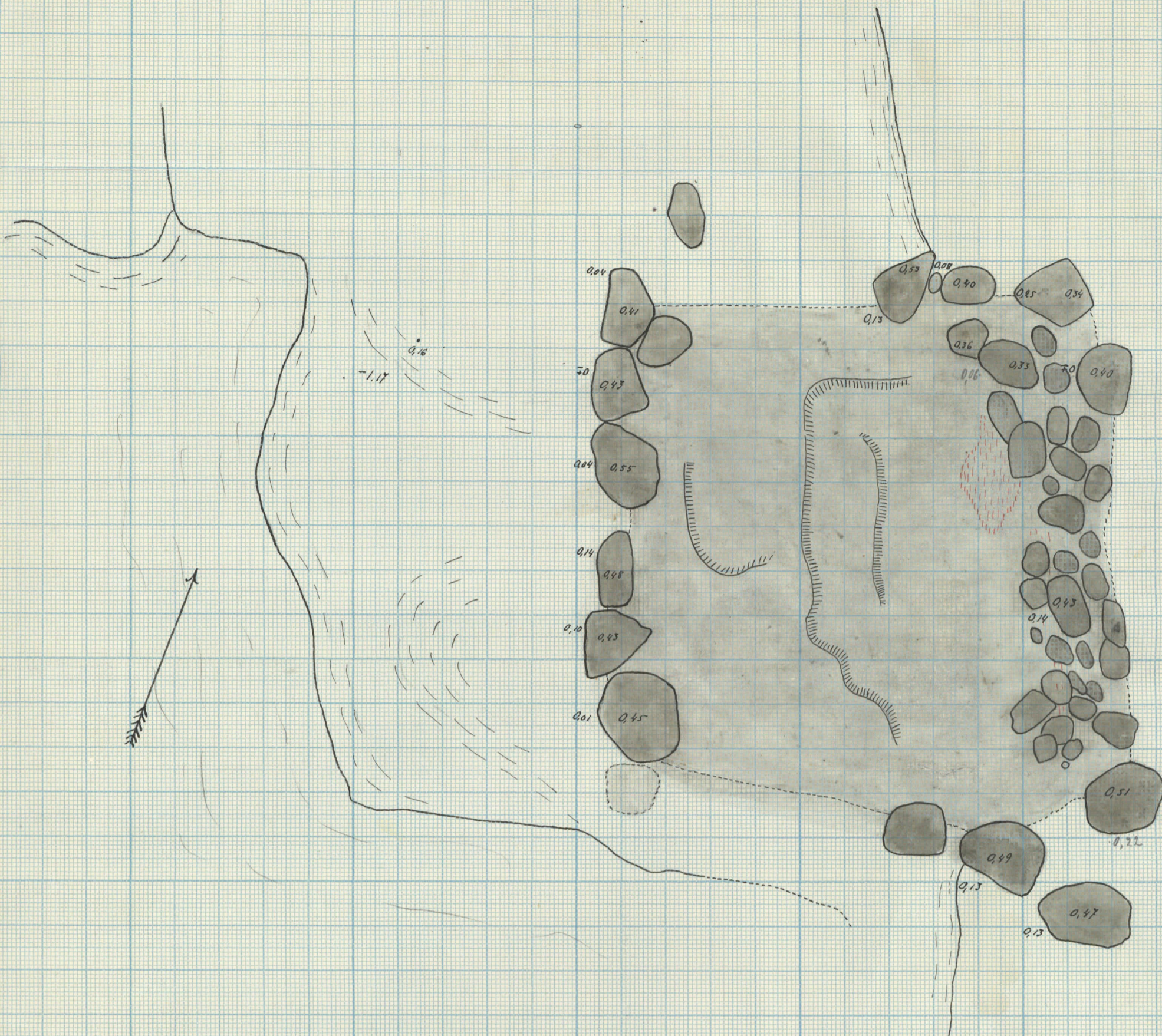
Sändes härmed den af mig
utlofrade kartan öfver Kila
ky utvisande fyndplatsen
å Hinder hemmans mark.
Därjemte skyndar jag mig
meddela att Herrar Johan
Ohman och John Nyberg
hittat ett antagligen större
gräffelt på Klockars hem-
mans mark på det ställe,
som jag på kartan anteck-
nat med N:3. För att öfver-
tyga sig om saken gräpde
de upp ett helt litet område
(circa $\frac{1}{4}$ m²) och hittade där
en massa med brända ben,
förkolnade träbitar (och ?),

store lerkärls bitar samt brons
smycken. Alla dessa saker
förvaras nagggrant hos herr
Nyberg, som sagt åt mig
att han kommer att sända
dem till Eder. Jag har icke
ännu varit i tillfälle besöka
platsen, men har herr Ohman
visat mig en skiss öfver en
af grafvarna, som jemväl har
en rektangulär form. Fynd-
platsen n:o 3 har för varit
en långsträckt höme, ty
än i dag angifves Eterkiln
af sanka markor. Jag
håller för närvarande på med
storskiplesreglering i Mångård
lly i Moris och hafva egorna
i sommar blifvit affattade.
Mitt beträde, som en dag
hjälpste till vid Kroggård,
blef af saken n:o gass intres-

bered, att han vid affatt-
ningen iakttog alla sten-
samlingar han såg och grä-
vde resultatet bestämde
sig däri att Doktoru får
lof att undersöka ämnestons
4 grafvar äfven i Mangård
by. Jag misstänker att
han kommer att hitta ännu
flera grafvar blott marker-
na bliva systematiskt
undersökta. Affattningen
af Mjölbottstad by gäcker
som bäst. Det vore bra
angenämt om Doktoru
äfven i nästa sommar kunde
ägna några dagar kanske
veckor åt Karis. Benigen
hjälps skall icke saknas.
Litet ber jag ä° min hustru,
mina flickor och egna
vägnar få tacka Dok-

Tora för de utsökta
läkesheter Doktor hade
vänligheten sända åt min
hustru och flickorna. Det
fagnar både min hustru
och mig om Doktorerna fått
sin vistelse här i Karls
så pass angenäm att vi
kunna hoppas på att Dok-
torerna, som sagt redan i sista
sommar, gör en tripp hit
till Karls. Min hustru
ber om sin hälsning

Högaktningfullt
Totmar Prædiken

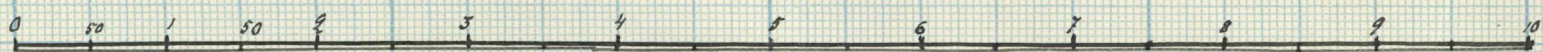

*Tyrkantigt hummel i Visalandskogen
 på Lövra hemmans mark, Manngårdsby
 i Haris socken.*

*De röda punkterna utmärka fyndställen
 för brända ben*

H. M. 7094

A. Hackman 1916.

Utsikt från den västligaste gården i Mjölballstad i Karis socken åt norr. Till vänster Svartån. Vid d

H.M

Pl 4771-4773.

el fyrkantiga i juni 1916 av A. Hackman undersökta kumlet i Visalandshagen i Mangårdsby.

7094

A. Hackman 1916.

M

Karis - Mannjärds - Visalundshagen.

H. M. 7094.

pl. 4769.
 Fyrkantigt stenkummel på Visalandskogen på Lövra hemmans
 mark, Manngårds by. Bilden är tagen från O.

pl. 4770
 Fyrkantigt stenkummel på Visalandskogen under pågåen-
 de undersökning. Bilden är tagen f. O. N. O.

A. Hackman 1916.